

LUTHERSK KIRKETIDENDE

LEDER:

KIRKEN OG TEKNOLOGIEN

ARTIKLER OG INNLEGG

REFORMASJONSJUBILEET I 2017
- NOEN UTFORDRINGER
SKAPERVERKETS DAG 2016

FRA BOKFRONTEN

SØNDAGSTEKSTEN

KRISTI HIMMELFARTSDAG
SØNDAG FØR PINSE
PINSEAFTEN
SKAPERVERKETS DAG
FRA BISPEDØMMERÅDENE

KIRKEN OG TEKNOLOGIEN

(ELLER: "BEKLAGER, JEG HAR DDS")

Det hendte en sjelden gang i løpet av mine skoleår, at klassen fikk besøke filmrommet eller media-teket, som det visst også het en periode. Her skulle undervisningen varieres med innslag fra popu-lærkulturen – det vil si TV-serier eller filmer – for at vi skulle lære om en historisk epoke og/eller fremmede språk. Slik jeg husker det, var det nesten uten unntak en nedtur. For enten virket ikke det ene, eller så virket ikke det andre. Å få på *både* lyd og bilde sånn noenlunde synkronisert fortonte seg nesten som et mirakel, og få var de lærere som greide det på første forsøk. Det var å lete etter skjoteledninger (som hadde vært der i går), eller selve maskinen virket ikke selv om historielæreren, med stigende rødfarge i ansiktet, trykket hardt og taktfast på alle knapper, som om han prøvde å morse en hemmelig beskjed til oss alle. Når filmen endelig var på, hadde jo halve timen gått, og den tapte tiden måtte kompenseres ved å spole gjennom de partiene som da ikke var aller viktigst, noe som gjør at jeg den dag i dag er overbevist om at eidsvoldmennene bestemte grunnloven på rekordtid og snakket med pussige pipestemmer...

Teknologi er sannelig ikke lett! Selv skal jeg være den aller siste til å le av mine gamle lærere, for på dette området er jeg langt fra noen naturbegavelse – snarere tvert imot.

Underholdningsavdelingen, et humorprogram på NRK, hadde for en tid siden en rapport om syndromet DDS (Digitalt Destruktivt Syndrom) som betyr at man har en kronisk ødeleggende effekt på all teknologi. Symptomer på at man er rammet er:

- badeball som snurrer på skjerm.
- telefoner som ringer av seg selv.
- problemer ved visuelle presentasjoner.

Midt i latteren måtte jeg bare innrømme at her var det nok en diagnose som passet så altfor godt på meg! For når min nesten mest brukte forbønn er: "La det virke, kjære Gud, la det virke!" – med hardt sammenpressede øyne og hender – og "det" er da enten powerpoint-en, mikrofonen, spoten, telefonen, alarmen eller *et eller annet på data*, da har man (Dvs. jeg) problemer!

Teknologi er sannelig ikke lett!

Egentlig ser jeg for meg hvordan alarmen går hver gang jeg ringer til disse stakkars menneskene som har som arbeid å hjelpe kirkelige ansatte med sine dataspørsmål. Jeg ser for meg hvordan Fredrik som jeg snakket med i går, ser seg desperat rundt etter hjelp, og sier: "Petter, det er hu fra Vestre Aker som ringer igjen – har du tid til å ta over her, eller? Det er bare to timer til jeg skal ha pause." – For det tar tid, og jeg er ydmykt takknemlig mot hjelpemannskapet for utvist tålmodighet og pedagogiske forklaringer (med et minimum av faguttrykk. Det er mye sånn: "Du trykker på den gule firkanten nederst til venstre"). Heldigvis starter de heller ikke forklaringene sine med det svært demotiverende: "Det er så lett, så!" For det er jo nettopp det det ikke er – for noen av oss i alle fall; det er ikke lett.

Nå er det vel muligens også sånn, at jeg ikke er den eneste med "DDS" i kirken? Eller i alle fall ikke den eneste som tidvis sliter med teknologien?

"Nå har jeg meldt meg ut tre ganger, men fortsatt får jeg valgt kort fra dere!" var en av replikkene

ved siste kirkevalg – å holde styr på medlemslistene er en stor oppgave, og også her har det vært teknologiske problemer (selv om vi får håpe de ikke er kroniske).

Ingenting kan vel heller som spørsmålet om teknologiske hjelpemidler, gjerne i form av skjerm og powerpoint i kirkerommet, sette sinene i kok.

I en enkel spørreundersøkelse vi hadde, om det var ønskelig å vise salmer og liturgi på skjerm i kirken eller ikke, var det sterke meninger både for og imot. En av dem som var imot svarte blant annet: "... også blir det alltid, *alltid* noe feil!!!" – Og det er jo nettopp det! På tross av at jeg så lenge vi hadde denne ordningen, til slutt nesten syntes jeg brukte mest tid av alt på å forberede powerpoint-utgaven av gudstjenesten, ble det jo nesten alltid noe feil. Ofte hadde jeg laget dem selv. Og hadde jeg ikke det, så satt det en eller annen og trykket på denne maskinen, som var likeså redd den som meg, og hvis noe da gikk galt, oppsto det panikk og vill morse-trykking – eller eventuelt flukt fra hele situasjonen.

Kanskje er det sånn at vi deler oss i (minst) to når det kommer til teknologiens muligheter?

Det er de som begejstret kaster seg over en hver mulighet til å benytte ny teknologi, alle effekter og skrifttyper blir tatt i bruk (gjerne i én og samme invitasjon); man styrer alt det tekniske fra sin splitter nye i-phone under gudstjenesten; det mangler aldri skjermer eller lyd-, lys- og bildeeffekter verken i undervisning eller forkynnelse, og man henger med på det siste innen sosial kommunikasjon.

Og så er det de som må tvinges til å ta all ny teknologi i bruk, som venter til siste kveld med å fylle ut skjemaer man ikke har fylt ut før (og oppdager da at det man har gruet seg til i 14 dager, tar bare fem minutter...), som for sjelefreds og nattesøvn skyld sverger til å fortelle, forkynne og undervise med minst mulige effekter som krever teknisk innsikt og styring, og som kjenner på en evig dårlig samvittighet og følelse av alltid å være bakpå fordi man ikke har lagt ut kommende

hendelser på hjemmesiden – eller på Facebook – denne uken heller.

Det er også både fristende og fort gjort å komme med argumenter for min holdning til teknologiske nyvinninger, som ikke bare handler om at dette synes jeg er gøy, og jeg får det til, eller dette synes jeg er vanskelig, og jeg vil helst ikke.

For det skulle bare mangle at vi ikke tar absolutt alle muligheter i bruk for å nå ut med verdens beste budskap! – sier teknologientusiastene.

Og motsatsen er jo da de som møter en hver nyvinning med mistro fordi den sikkert har noen

uheldige og utilsiktede negative sider som på sikt vil ødelegge for kirkens kjernesak.

Ingen av disse ekstreme standpunktene (hvis de finnes) har vel helt rett eller helt feil. Hvordan vi formidler et budskap, har jo noe å si; selve formen vi velger,

former også budskapet. Ukritisk bruk av alt nytt er jo omtrent like galt som ukritisk avvísning av alt nytt. Kirken har opp gjennom tidene alliert seg med dyktige fagfolk, musikere, kunstnere, arkitekter, som på forskjellig vis, både bokstavelig og i overført betydning, har bygget kirke. Med ny teknologi og nye muligheter trenger vi allianser med nye fagfolk som kan vise oss både begrensningene og mulighetene her.

Å utvikle en god vurderingsevne i den gode saks hensikt gjøres kanskje best når teknologientusiaster og de som stadig lengter tilbake til fjerpennens tid, skal finne ut av dette sammen? Det finnes i alle fall ingen vei utenom – man må forholde seg til ny teknologi. Også jeg må det – selv om jeg har mest lyst til å avvise enhver ny opplæring/oppfordring/utfylling av skjema osv med et kort og konsist: "Nei, det må nok noen andre gjøre altså. Beklager, jeg har faktisk DDS!"

.....
ANNE GRETE LISTRØM
AL675@KIRKEN.NO

REFORMASJONS JUBILEET I 2017 – NOEN UTFORDRINGER

AV OLA TJØRHOM, PROFESSOR I RELIGION VED NTNU
OLA.TJORHOM@NTNU.NO

500-årsmarkeringen av reformasjonen nærmer seg med stormskritt. Luthers formentlige teseoppslag på slottskirkedøra i Wittenberg 31. oktober 1517 er valgt som kronologisk utgangspunkt. Reformasjonen utviklet seg raskt til en brei folkelig bevegelse. Jubileumsmarkeringen bør skje innenfor liknende rammer, med vekt på tiltak i lokale menigheter.

Gjennom koordineringsoppgaver i tilknytning til NTNUs medvirkning på feltet og som bidragsyter til et par bokprosjekter har jeg fått anledning til å tenke igjennom arven fra reformasjonen på ny. Den norske kirkes jubileumsforberedelser er i de beste hender. Jeg drister meg likevel til å antyde noen supplerende idéer som også lar seg realisere lokalt.

GUDSTJENESTEFORNYELSE

Endringer i synet på og feiringen av kirkens gudstjeneste er blant de mest revolusjonerende innslagene i reformasjonen. Innenfor det tidlige 1500-tallets katolisisme spilte folket en marginal rolle; de leke var knapt interessante som benkefyll. For Martin Luther og hans medarbeidere var imidlertid gudstjenesten en fellesskapshandling, og som sådan forutsatte den aktiv deltakelse fra folkets side. Dette søkte en å realisere gjennom nye liturgier. Mens Luthers tyske messe understreker medvirkningsaspektet, avspeiler den latinske *Formula missae* kontinuiteten i kirkens liv. Begge disse faktorene er liturgisk betimelige. Aller viktigst var menighetssangen og bruken av salmer. Luther forsto poenget med Augustins påpekning *qui cantat bis orat* – den som synger (innenfor messens rammer), ber dobbelt så sterkt.

Det lutherske synet på gudstjenesten korresponderer med sentrale momenter i *communio*-ekklesiologien. Kirken er stedet for vårt vertikale fellesskap med, eller delaktighet i, den treenige Gud. Men fra dette går det tydelige og nødvendige linjer til kirkens karakter som horisontalt – det vil si sosialt og menneskelig – fellesskap. Og selv om den vertikale dimensjonen er teologisk primær, får den sin konkrete form på det horisontale planet. Gud befinner seg altså ikke *ad orientem* eller hvor en nå vil plassere ham; han er midt i blant oss.

Luthers urokkelige insistering på realpresensen har også relevans her. En ulykkelig ung kapellan, Hans Besserer, ble i 1545 fratatt presteembetet fordi han – i befpelsen, tror jeg – gjorde det et overveldende flertall av norske lutherske prester gjør hver gang de feirer messe: Et konsekrent stykke brød ble plassert blant de ukonsekrede oblatene. For Luther var det innlysende at Kristi nærvær var knyttet til elementene; disse måtte derfor behandles på en måte som samsvarer med og avspeiler det sakramentale nærværet. Men Kristi legeme er, som kjent, blitt utsatt for langt verre ting enn litt skjodesløs håndtering. Brødet og vinen har dessuten også en annen avgjørende funksjon innenfor eukaristien: De er hentet fra den skapte verden og synliggjør dermed at hele skaperverket løftes inn i feiringen. Videre blir de formidlet til oss i tilknytning til noe som i utgangspunktet var et ordinært måltidsfellesskap.

Uansett – med den siste tidens dundrende salmesuksess i friskt minne, vil forsøk på å gjenskape en luthersk gudstjeneste fra det tidlige 1500-tallet – før ortodoksien kvalte mye av bevegelsens dynamikk – være et spennende pro-

sjeikt. Også her må salmesangen tillegges en nøkkelrolle; deler av reformasjonstidens salmeskatt befinner seg fortsatt i manges ryggmarg. Et slikt prosjekt må involvere kor, kantorer/organister, prester og selvsagt lekfolket på brei basis. Det vil også være mulig å utfordre lokale musikk- og skuespillerkrefter. Saken kan realiseres på forskjellige plan, med tilpasning til den enkelte menighets ressurser og behov.

ØKUMENISK RAMME

Reformasjonsjubileet handler om evangelisk-luthersk identitet. Men som ikke minst Den augsburgske bekjennelse fra 1530 viser, har denne identiteten et klar økumenisk preg. De lutherske reformatorene hadde verken et ønske eller en ambisjon om å opprette et nytt kirkesamfunn; reformasjonen startet som en fornyelsesbevegelse innenfor den ene (vestlige) kirke. Og mye tyder på at den kirkelige splittelsen i like stor grad skyldtes politiske som læremessige faktorer. Jubileet må følgelig markeres innenfor en brei økumenisk ramme.

Den katolske kirke har lenge stått mest sentralt på dette området, noe som er forståelig – det var først og fremst i denne relasjonen de evangeliske reformatorene ønsket å markere en grunnleggende enhet. Men deler av prosessen går nå på tomgang, med Felleseklæringen om rettfærdiggjørelseslæren fra 1999 som substansielt unntak. I forbindelse med Augustanas 450-årsjubileum i 1980 var en katolsk ”anerkjennelse” av CA et yndet tema. Denne dialogen frambrakte viktige tolkningsperspektiver på teksten, men ingen visste vel helt hva nevnte ”anerkjennelse” kunne bety i konkret forstand. Enkelte mente også at Den katolske kirke ikke bør tildeles et tilnærmet monopol på å ”anerkjenne” katolisitet.

Med bakgrunn i dette vil jeg framholde at en annen partner bør være like sentral når reformasjonsjubileet skal markeres, nemlig reformasjonens såkalte ”venstrefløy”. Den omfatter Thomas Müntzers forsøk på å bygge et egalitært gudsrrike på jorden, noe som appellerte til undertrykte bønder og et proletariat i emning, ikonoklastiske strømninger anført av en stadig mer ytterliggående Andreas Bodenstein von Karlstadt,

døperbevegelsen, nedlatende karakterisert som ”gjendøpere” og ”svermere”, Ulrich Zwinglis og deretter Jean Calvins virke som la fundamentet for den mangfoldige reformerte kirketradisjonen, samt den mellomposisjonen Martin Bucer inn tok som leder for reformasjonen i Strasbourg.

Luther opptrådte med ramsalt, om enn noe varierende, polemikk overfor disse retningene. Og i CAs artikler er de gjenstand for massive fordømmelser. Bekjennelsens *damnant*-utsagn har en såpass summarisk form at det er vanskelig å komme bort fra at de primært var tiltenkt en taktisk funksjon, som en slags katolisitetsmarkører. Samtidig rammer disse utsagnene fortsatt en rekke viktige økumeniske partnere. I mer eller mindre direkte forstand gjelder det hele den bevegelsen vi i Norge gjerne omtaler som ”frikirke- lig”.

Når reformasjonsjubileet skal feires, må en bøte på dette. Så vidt meg bekjent, finnes kun en beklagelse overfor mennonittene (fra LVF i 2010). Før det ryddes opp på grundigere vis her, vil Confessio Augustanas økumeniske potensial være begrenset. Denne prosessen kan fremmes ved at en inviterer ”de andre”, lokale representanter for protestantiske søsterkirker og øvrige tradisjoner, til å respondere på den evangelisk-lutherske reformasjonen. Her vil sikkert gleder så vel som sorger komme til uttrykk. Dermed vil et annet viktig anliggende i tilknytning til markeringen av jubileet bli ivaretatt: Behovet for kritiske innfallsvinkler som kan dempe jubileumsglødens eventuelle tilbøyelighet i retning av statisk selvforherligelse.

BREDEVIRKNINGER

Reformasjonen fikk enorme kirkehistoriske følger. Men 1500-tallets kirkelige begivenheter spilte også en nøkkelrolle i et videre kulturelt, sosialt og politisk perspektiv. Den reformatoriske bevegelsen fikk sterke nedslag utenfor Europa, men bidro på spesielt vis til å forme en ”moderne” europeisk identitet – i Tyskland, i Sveits, Nederland og det østlige Europa, i Norden, samt i England med ringvirkninger innenfor hele den anglikanske tradisjonen. Det er å håpe at vi får oppleve jubileumstiltak som reflekterer refor-

masjonens breddevirkninger. Slikt vil det kanskje ikke være så enkelt å få til på lokalplanet. Men gjennom kontakter med vennskapsmenigheter, diskusjon om reformasjonens rolle – på godt og vondt – innenfor den norske offentligheten, samt arrangering av breie ”folkemøter” kan disse tingene ivaretas.

Uten på noe vis å sikte på fullstendighet har vi forsøkt å knytte NTNU-baserte forskningsinitiativer med relevans for reformasjonen til alle de nevnte jubileumsutfordringene. Vi har dessuten invitert en rekke lokale og nasjonale aktører til å medvirke. Responsen har vært mye mer positiv enn forventet. Liknende tiltak kan selvsagt også gjennomføres annensteds.

ARTIKKEL

SKAPERVERKETS DAG 2016

AV JANNE DALE HAUGER, RÅDGIVER I MELLOMKIRKELIG RÅD FOR DEN NORSKE KIRKE
JDH@KIRKEN.NO

Hører du klokkene? Noe tar slutt. / Makten som truer vår jord, skal bli brutt. / Tidene skifter, og nå kan det skje. / Nå er det tid for å be: / Fred til hvert folk og hvert sted!

Slik lyder første vers i salmen Sindre Skeie skrev nylig, og som vi deler her til bruk under Skaperverkets dag 2016. ”Tidene skifter, nå kan det skje,” skriver han. Dette skiftet er allerede i gang. I fjor deltok store deler av kirke-Norge på pilegrimsvandring under parolen ”Klimapilegrim 2015”. Dette var en del av en internasjonal og interreligiøs kampanje som sammen overleverte 1,8 millioner underskrifter til FN-sjefen for klimatoppmøtet i Paris! I Norge ble det meldt inn 200 klimapilegrim-arrangement. Målet var å kreve en ambisiøs klimaavtale og viste solidaritet med fattige mennesker i Sør, som rammet først og hardest av klimaendringene.

Nå kan vi bidra til at Norge følger opp våre forpliktelser fra klimaavtalen ved å jobbe for bærekraftige samfunn der vi bor.

Markér Skaperverkets dag i din menighet, f.eks. ved å:

- **bruke salmen** ”Hører du klokkene” eller *Klimapilegrimens bønn* (gjengitt på både nynorsk og bokmål nedenfor) under en gudstjenestemarkering av Skaperverkets dag (Se ressurser på www.gronnkirke.no)
- **be menighetsrådet** om å vedta at dere skal *bli grønn menighet*. (Dersom dere allerede er grønn menighet, etterspør om dere har nedsett en ”Grønn gruppe” som kan følge opp dette arbeidet.)
- **lage et arrangement** (f.eks. en klimapilegrimsvandring, loppemarked, friluftsgudstjeneste, ”Å så vakkert” musikal for barn, klimasporløp, e.l.)

Menigheten finner selv et passende tidspunkt for markeringen. Kanskje kan dere dra veksel på samarbeid med en annen menighet/organisasjon, eller legge markeringen i sammenheng med sommeravslutning eller høsttakkefest?

Eventuelle spørsmål og kommentarer kan rettes til undertegnede. Lykke til!

KLIMAPILEGRIMENS BØNN

L: Gode Gud, du som har skapt alle ting, vi ber deg: Hjelp oss å sjå nesten vår og skaparverket ditt med dine auge. Vi har svikta deg og forvaltaransvaret du gav oss. Mange får øydelagt levekåra sine fordi vi driv rovdrift på ressursane på jorda. Vi veit at dei som har minst skuld i klimaendringane, er dei som lid mest. Hjelp oss å høyre det ropet du høyrer, å sjå den nauda du ser, og å elske nesten vår som oss sjølv.

Gud, du som har lova oss at ditt rike skal kome til jorda, send din livgivande Ande og gi oss nyskapande krefter. Hjelp oss å dele håpet om rettferd. Sjå i nåde til og styrk alle som arbeider for rettferd. Vi ber særleg for klimatoppmøtet i Paris: Gi leiarane i verda visdom, omtanke og mot til å verne jorda for komande generasjonar. Vis oss at vi alle kan gjere noko positivt der vi er, og gi oss kraft så vi gjer ord om til handling.

Amen.

KLIMAPILEGRIMENS BØNN

Gode Gud, du som er Skaperen av alle ting, vi ber deg: hjelp oss å se vår neste og ditt skaperverk med dine øyne. Vi har sviktet deg og forvaltaransvaret du ga oss. Mange får sine levekår ødelagt fordi vi driver rovdrift på jordas ressurser. Vi vet at de som har minst skyld i klimaendringene, er de som lider mest. Hjelp oss til å høre det rop du har hørt, å se den nød du har sett, og å elske vår neste som oss selv.

Gud, du som har gitt oss løftet om at ditt rike skal komme til jorden, send din livgivende Ånd og gi oss nyskapende krefter. Hjelp oss til å dele håpet om rettferdighet. Se i nåde til og styrk alle som arbeider for rettferdighet. Vi ber særlig for klimatoppmøtet i Paris: Gi verdens ledere visdom, omtanke og mot til å verne jorden for kommende generasjoner. Vis oss at vi alle kan gjøre en forskjell der vi er og gi oss kraft til å gjøre om ord til handling. Amen.

luther

G.K. Chesterton

DET EVIGE MENNESKE

Oversettelse: Sigrid Undset

329,-

Hva er det, om noe, som gjør et menneske til et menneske? Dette er spørsmålet G.K. Chesterton starter med i sin klassiske oppdagelsesreise i menneskehetens historie. Chesterton var britisk journalist og forfatter, og er i Norge mest kjent for historien om Father Brown. Forfatterens fortellerstil er på samme tid enkel og morsom, tankevekkende og dypsindig. C.S Lewis forteller i sin selvbiografi "Tatt av gleden" (Luther 2007) at "Det evige menneske" bidro til hans omvendelse. **Sigrid Undset** oversatte boken i 1931, og utgaven som nå foreligger er en modernisert versjon av Undsets opprinnelige oversettelse. **Trond Berg Eriksen, professor i idéhistorie**, har skrevet forordet.

www.lutherforlag.no

FRA BOKFRONTEN

HALVOR MOXNES: HISTORIEN OM DET NYE TESTAMENTET

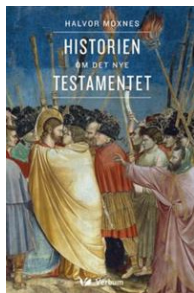
OSLO: VERBUM, 2015

284 SIDER ISBN 9788254313077

”Dette er en ny type bok om Det nye testamentet, for nye lesere.” Slik lyder første setning i forordet til denne boken. Etter å ha lest, synes jeg Moxnes har sine ord i behold. Intensjonen om å forfatte en noe annerledes bok om NT har han lyktes å innfri.

Boken er den norsk-språklige ekvivalenten til Moxnes’ utgivelse *A Short History of the New Testament*, publisert 2014 i det London-baserte forlaget I. B. Tauris’ serie ”Short Histories”. I øyeblikket omfatter oversikten på hjemmesiden short-histories.com i alt 37 bind, hvorav hittil knapt ti har kommet ut, og de øvrige er ”forthcoming”. Det er uttrykk for stor anerkjennelse å bli invitert inn som bidragsyter til denne serien, og det er all grunn til å gratulere Moxnes med oppdraget.

Jeg har ikke lest den engelske utgaven. Av forordet til den norske utgaven fremgår det at det er gjort noen tillegg, særlig med nordisk litteratur i oversikten over ”Forslag til videre lesning”. Selv

om vi har å gjøre med et verk som først i annen runde er gitt en norsk språkdrakt, har det ikke hatt noen negativ innvirkning på språkføringen som er lett og klar. Det mest iøynefallende eksemplet jeg har funnet på at boken har en engelsk forhistorie, er henvisningen på s 93 til Joel 2,28–32. Dette er et tekststavnitt som finnes verken i det hebraiske GT eller i norske bibeloversettelser der disse versene telles som et nytt kapittel (Joel 3,1–5). Engelsk bibeloversettelsestradisjon opererer med langt flere forskyvninger i forhold til det hebraiske GT enn norsk, og dette er ett eksempel som forble uoppdaget i arbeidet med den norske utgaven av boken.

Historien om Det nye testamente er i alt på 287 sider. Kjernen utgjør bokens ni kapitler, fordelt på tre deler (s 15–253), innrammet av en kort innledning (11–14) og av forslag til videre lesning, noter og indeks (254–287). Hver av de tre delene åpner med en overgripende introduksjon forut for enkeltkapitlene. Oppbygningen er som følger:

Del 1: Begynnelsen: 1) Til de første kristne. Brev og identitetsdannelse; 2) Erindring og etterfølgelse; 3) Apostelgjerninger og apokalypse; 4) Innenfor eller utenfor?

Del 2: Virkningshistorien: 5) Det nye testamentet som mediehistorie; 6) ”Da ble øynene deres åpnet, så de kjente ham igjen”; 7) Rase, klasse og kjønn ”i Kristus”?

Del 3: Lesehistorien: 8) Historiske lesninger: hvordan moderniteten formet studiet av det nye testamentet; 9) ”Fra mitt ståsted.” Nye fortolkninger av Paulus.

Boken er utstyrt med i alt 44 svart-hvitt-illustrasjoner i form av bl.a. fotografier av his-

toriske steder, portrettbilder av personer, gjengivelser av billedkunst og kart. Disse er av varierende kvalitet.

Det nye og originale ved Moxnes' bok er sammenstillingen av de tre hoveddelene, som byr på "en kombinasjon av kunnskap om Det nye testamente, som hittil ikke har vært å finne i én bok" (9). En unngåelig konsekvens av denne stoffsammensetningen er at dekningen i del 1 av "Begynnelsen", altså omtalen av enkeltskriftene og skriftgruppene i NT, blir kortfattet.

Kapittel 1 tar for seg brevene og gir en kort omtale av den ifølge Moxnes eneste sikkert identifiserbare forfatteren av minst syv av dem, apostelen Paulus. Moxnes skriver informativt om Paulus-brevenes form og funksjon og om kontekstene disse brevene befinner seg innenfor og må leses i lys av. Moxnes har rett i at et klart mål for Paulus med brevene var å oppnå og opprettholde enheten blant gruppene av Jesus-troende, og dette momentet lar han være den røde tråden i gjennomgangen av enkeltbrevene. Etter min oppfatning lider fremstillingen av en overdreven problematisering av Apostlenes gjerninger som (tilleggs)kilde til Paulus' liv. Pastoralbrevene gis en for ensidig kritisk omtale; det samme gjelder for 1 Peter. To av de nytestamentlige brevene – 2 Tess og Jud – omtales ikke i det hele tatt.

Kapittel 2 handler om evangelietradisjonen og evangeliene. Størst plass inntar en narrativ lesning av de enkelte evangeliene. Moxnes tar sine lesere med på en spennende leseoppdagelsesferd der de narrative plotene utfoldes og avdekkes. Underveis forekommer noen overraskende unøyaktigheter, som feiltelling av antitesene i Matteusevangeliet (69) og geografisk feilplassering av Joh 6 (81). Det nødvendige oppgjøret med den skjebnesvangre virkningshistorien til ordet i Matt 27,25 berettiger ikke en slik anakronistisk og eksegetisk uberettiget kritikk av evangelisten, som Moxnes yrer på s 73f. I den avsluttende konklusjonen til kapitlet trekker Moxnes som slutning av de "fem forskjellige bilder av Jesus, av disiplene og de forsamlingene evangeliene ønsket å forme" (fem fordi han også har tatt med "Q") at "evangeliene avspeiler et mangfold" (87). Dette mangfoldet spiller han ut mot det han kaller "en

populær forestilling" om at den tidlige kristendom "startet med enhet og enhetlighet, og at mangfold og forskjeller kom senere som avvik fra enheten" (87). Men her avløses én ytterlighet, en forenklet harmoniserende forestilling om opprinnelig enhet, av en annen ytterlighet, "nemlig at mangfoldet var der helt fra begynnelsen" (87). Dette er en helt uberettiget slutning av en narrativ – eller for den del, en redaksjonshistorisk – analyse av evangeliene. De har hver sine plot, men det er helt forfeilet å spille ut mot hverandre f.eks. Matteus' fremstilling av Jesus som den "som ga den rette fortolkningen av Loven og av rettferdighet", og Markus' fremstilling av Jesus som den lidende Messias. Her har vi å gjøre med (biografiske) nedtegnelser av Jesus-tradisjonen, som gjensidig utfyller og supplerer hverandre (Jfr. Luk 1,1–4), men ikke alternative fremstillinger i betydningen av gjensidig motstridende Jesus-narrativer som avspeiler og legitimerer et sprikende mangfold. De skriftene som er blitt samlet i NT, representerer intet mangfold som sprenger rammene for en grunnleggende, felles *regula fidei* i urkristen og tidligkristen kristologi og soteriologi (Sml. 1 Kor 15,1–5.11; Rom 6,17; 1 Joh 4,1–6).

Kapittel 3 byr på et spennende blick på Apostlenes gjerninger og Johannes' åpenbaring som to skrifter som begge gir "svar fra annen eller tredje generasjon av Kristus-troende på de utfordringene det var å leve under det mektige Romerriket" (88). Moxnes redegjør for hvordan postkoloniale studier, med sine innsikter angående det ambivalente forholdet som kan oppstå mellom den som koloniserer, og den koloniserte, ser ut til å avsløre at "Gud blir tegnet i den romerske keiserens bilde" i Åp (98). Et slikt syn på Åp overser imidlertid at den hyppigste og mest karakteristiske Kristus-metaforen er det slaktede lammet (sml. 5,6); paradoksalt nok er det som messiansk offerlam at Jesus seirer over Satan og hans følgetropper.

Kapittel 4 behandler NTs kanonhistorie. Moxnes følger her opp og utvikler videre synspunktene fra konklusjonen i kapittel 2 om at de karakteristiske for "de bevegelsene som ble til kristendommen" (101), er mangfold fra første

stund. Dette mangfoldet kommer til uttrykk i en rekke tidligkristne skrifter i tillegg til de 27 som inngår i vår NT-kanon, bl.a. Tomasevangeliet og Mariaevangeliet (107–110). Moxnes har en trefende beskrivelse av diverse viktige drivkrefter i prosessen frem mot avgrensningen av NT-kanon, men vektlegger etter min oppfatning ikke tilstrekkelig det forhold at den kanoniske kjernebestanden som avtegner seg allerede i andre halvdel av det 2. århundre (de fire evangeliene, Apg, Paulus-brevene, 1 Pet, 1 Joh), oppnår denne normative posisjonen i kraft av sin tidlige opprinnelse, apostoliske karakter, lesning i menighetene og overensstemmelse med trosregelen.

Del 2 beskjeftiger seg med spørsmålet: "Hvordan ble Det nye testamentet mottatt?"

Kapittel 5 tar for seg NTs teksthistorie, med et utvidet perspektiv sammenlignet med de fleste teksthistoriske og tekstkritiske innføringer, og dette gjør fremstillingen svært interessant. Moxnes orienterer nemlig ikke bare om manuskriptene og tekstoverleveringstradisjonene, men også om teknologien for og sosiale og økonomiske rammebetingelser for bibelspredning i håndskriftkodekser og som trykte bøker. Han viser også hvordan spredningen av NT, på gresk og i oversettelser, avspeiler misjonshistorien. På ett punkt må en overraskende upresisheit påtales: Moxnes skriver at Constantin von Tischendorf tilfeldigvis oppdaget den berømte Codex Sinaiticus i St. Katharina-klosteret ved Sinaifjellet i 1859, og at "(han) ved et senere besøk brukte press og lureri for å få tak i det under påskudd av at det skulle være en gave til den russiske keiser". Besøket der Tischendorf kom over 129 pergamentblader av denne kodeksen, fant sted i 1844, og 1859 var tidspunktet for hans tredje og siste besøk i klosteret, da hele kodeksen kom for en dag. Med sin odiøse omtale av Tischendorf som en "eventyrer" og med anklagene om press og lureri følger Moxnes kritikkløst den versjonen av denne omstridte episoden, som St. Katharina-klosteret presenterer overfor sine besøkende. Den nyeste forskning, bl.a. basert på tidligere ikke-kjente dokumenter som den tyske forskeren Christfried Böttrich har fått tilgang til i russiske arkiver, viser at Tischendorf juridisk betraktet

forholdt seg korrekt og ikke kan anklages for å ha stjålet eller uetterrettelig tilranet seg kodeksen.

I kapittel 6 tar Moxnes mål av seg til å spore opp NT-resepsjonen hos "folk flest". Det sier seg selv at dette bare kan skje i form av noen utvalgte glimt. Moxnes velger å "følge tre forskjellige linjer av erfaringer" for hvordan "evangeliefortellingene blir gjenopplevd i livet til det kristne fellesskapet" (148): Identifikasjon med fortellingene vinnes gjennom 1) å spise sammen (det hellige måltid; jfr. tittelen på dette kapitlet), 2) å følge Jesus som pilegrim til steder assosiert med frelserens liv og 3) å se billedlige fremstillinger. Moxnes skriver informativt og interessant om hvordan "aktiviteter som å spise, å gå og å se gjør det mulig for alle å ta del i resepsjonen av Det nye testamentet" (149).

Det siste kapitlet i del 2, kapittel 7, undersøker virkningshistorien – fra den kristne antikken, via reformasjonen til samtiden – for det kjente verset Gal 3,28: "Her er ikke jøde eller greker, her er ikke slave eller fri, her er ikke mannlig og kvinnelig. Dere er alle én i Kristus Jesus." Med 30 sider til disposisjon må forfatteren foreta et utvalg, og bedømt på det grunnlag har Moxnes levert en interessant fremstilling. I note 166 fremdaterer han feilaktig innføringen av den kjønnsnøytrale ekteskapsloven i Norge fra 2009 til 2007.

I del 3 skriver Moxnes om akademiske lesninger av NT og gjennomgår "noen av de sentrale spørsmålene som ble reist i ulike historiske perioder" og ser på "hvordan disse spørsmålene avspeilet det kulturelle og intellektuelle miljøet i samfunnet" (199).

Etter et kort riss av lesninger i antikken og i renessansen og på reformasjonstiden konsentrerer kapittel 8 seg om perioden fra opplysningstiden av. Moxnes har i senere år selv bidratt med viktige studier til Jesus-forskningen i det 19. århundre, og leserne profiterer i dette kapitlet av hans overblikk og innsikter. Forvirring oppstår når fremstillingen når frem til de ferskeste fasene i den historiske Jesus-forskningen, hvor det ser ut for meg at Moxnes forveksler den såkalte "new quest" på 1950- og -60-tallet med "third quest" ved å plassere Günther Bornkamms Jesus-bok fra 1956

som et typisk eksempel på den siste (224 med n. 193). Dernest fremhever han med rette E.P. Sanders' bok *Jesus and Judaism* fra 1985 som innledningen til en ny fase der Jesu integrerte tilhørighet i jødedommen tas på alvor, men det er jo denne fasen, ikke den forutgående, som kalles "den tredje jakt etter den historiske Jesus" (224).

I kapittel 9 orienterer Moxnes om avløsningen av den historisk-kritiske metodes hegemoni i løpet av de siste årtieners utvikling. Under impulser fra litteraturstudier og samfunnsfag og store, globale samfunnsendringer som har påvirket de sosiale forestillingsverdener, har det vokst frem et broket metodemangfold i det akademiske studiet av NT. Moxnes eksemplifiserer denne utviklingen særlig på Paulus-fortolkningen og redegjør for det såkalte nye Paulus-perspektivet. Den "tradisjonelle" Paulus-tolkningen som identifiserer rettferdiggjørelsen av tro som sentrum i apostelens evangelium, gis i mine øyne en for unyansert fremstilling.

Etter å ha ytret kritikk til diverse enkeltheter i fremstillingen er det til slutt på sin plass å verdsette helheten i *Historien om Det nye testamentet*. Moxnes har evnet å samle en imponerende bredde av kunnskap om NT og om dets resepsjon og utforskning på mindre enn 300 boksider. I den norskspråklige utgaven har Moxnes, som naturlig er, tatt med flere henvisninger til norske og nordiske forskere enn i den engelske. At han, så vidt jeg kan se, utelukkende har referanser til kolleger ved UiO og UiB, synes jeg med tanke på diverse relevante bidrag fra fremragende kolleger i MF-miljøet er påfallende og beklagelig.

Jostein Ådna

ANNE HAUGLAND BALSNES, SOLVEIG CHRISTENSEN, JAN TERJE CHRISTOFFERSEN OG HALVARD O. MOSDØL (RED.):

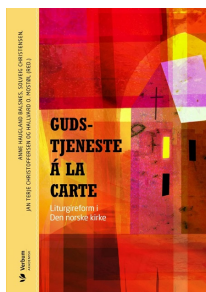
GUDSTJENESTE À LA CARTE

OSLO: VERBUM AKADEMISK 2015

ISBN 978825431114 300 SIDER

KONSTRUKTIV KRITIKK AV LITURGIREFORMEN

Gudstjeneste à la carte er et fremragende bidrag til å øke forståelsen for liturgireformen i Den norske kirke. Kirkemedlemmer, akademikere, studenter og kirkeansatte kan alle ha nytte av denne grundige og særs aktuelle antologien.

Jeg må innrømme at det på ingen måte var en engasjert leser som startet å pløye gjennom 300 sider om liturgireformen mellom andre mer påtrengende gjøremål. Det skal noe til å overbevise en praktiker om at akademiske tekster har umiddelbar nytte i den konkrete arbeidshverdagen. Dessuten husker jeg som tidligere sogneprest med gru de mange arkene, skjemaene og utfyllingskravene denne og andre reformer medførte. Jeg håper imidlertid at andre potensielle lesere ikke møter boka med samme type skepsis, for sjelden har jeg tatt mer feil av en teologisk antologi. Allerede i innledningen ble interessen vekket: Det var tydelig at redaksjonen ønsket å gjennomgå reformen med kritisk distanse, kombinere dette med faglig kvalifisert refleksjon og aktuell empiri fra Den norske kirkes lokalmenheter. I all hovedsak mener jeg at redaksjonen har lykket med sitt prosjekt.

Redaksjonen har innhentet dyktige fagfolk innen systematisk teologi, praktisk teologi, (kirke-)musikk og andre aktuelle disipliner – samtidig som artikkelforfatterne virker å sikte seg inn mot et felles mål. Antologien unngår dermed å bli sprikete eller fragmentert slik den lett kunne ha

vært uten tydelige bestillinger underveis i prosessen. Dessuten er boka tross sin faglige tyngde relativt lett tilgjengelig, og de fleste forfatterne har et godt og konsist språk.

Tilfeldighetens spill?

Ett av bokens høydepunkt kommer tidlig i artikkelserien, der Jan Terje Christoffersen og Hans Einar Hem spør kritisk om liturgireformen startet som et "tilfeldighetens spill". De analyserer reformen i lys av kirkas organisatoriske egenart og konkluderer med at tilfeldighetene fikk råde fordi Den norske kirke har løsere og mer flytende organisatoriske betingelser enn tidligere. Her håper jeg mange biskoper, proster og ansatte i sentrale posisjoner leser grundig! Artikkelen blir krydret av Kari Veitebergs direkte og krasse kritikk av en reform hun selv var en del av, med sitat som "Det som er blitt den endelige reformen, kjenner jeg meg ikke igjen i", og "Reformen er blitt et produkt av dem som til enhver tid befinner seg på Kirkens hus".

Denne og andre artikler kan gi grunnlag for å spørre om boken samlet sett blir *for kritisk* til liturgireformen. Ja, visst er det nærmest allmenn enighet om at mye gikk galt, og det er den grunnleggende kritiske refleksjonen jeg verdsetter med antologien. Likevel vil jeg spørre om redaksjonen kunne gått flere runder hva gjelder å løfte frem positive sider med reformen. Trond Skard Dokkas filleristing av den nye dåpsliturgien er her et talende eksempel. For meg som leser faller noe på plass med biskop emeritus Finn Wagles etterord, en tekst som med fordel kan leses før de andre artiklene. Jeg går ut fra at Wagle vil bli tolket på ulike måter, men for meg fremstår han ikke som selvtvettferdig, men en blanding av kritisk, konstruktiv og forklarende. Jeg er fremfor alt glad for at han tilbakeviser beskyldningen om at hele reformen hviler på et vedtak fra Ungdommens kirkemøte. Dette vedtaket fra 2003 var viktig, for all del, men det er kirkerådets påfølgende vedtak og Kirkemøtets videre arbeid som bør kritiseres i den grad reformen var feilslått.

Det er prisverdig at det ligger et aktuelt empirisk materiale fra lokalmenigheter til grunn for artikkelforfatternes refleksjon. I tillegg til det store kvantitative materialet med grunnordninger

fra samtlige lokalmenigheter foreligger det 16 gruppeintervjuer fra ulike menigheter i fire bispedømmer. Dette beriker analysen i flere av artiklene, og det medfører at kritikken fra "gras-rot" kommer tydelig til uttrykk. Metodetrianglering er imidlertid en krevende disiplin. Enkelte ganger virker det som forfatterne fristes til å konkludere ut fra det kvalitative materialet på en måte de neppe har grunnlag for. Eksempelvis kan nevnes at Sjur Isaksen (i sin for øvrig svært lesverdige artikkel om Ordets del i gudstjenestereformen) innledningsvis (s 124) tar nødvendige forbehold hva gjelder generell representativitet. I konklusjonen (s 131) går Isaksen likevel langt i retning av å gjøre nettopp dette. Det må imidlertid sies at slike konklusjoner bare er forfriskende for den jevne leser, samt at antologien i sin helhet fremstår metodisk gjennomarbeidet.

Etterlengtet arbeid

Mot slutten av boka gir Solveig Christensen og Hallvard O. Mosdøl sin analyse av hvilke konsekvenser gudstjenestereformen har for presterollen og kantortjenesten. I en tid med store omskiftninger for Den norske kirke fremstår disse delkapitlene som særlig aktuelle. Margene på disse sidene er hos meg fulle av utropstegn, "ja", spørsmålstegn og tankestreker. Med det mener jeg å si at dette var spesielt engasjerende delkapitler som bør leses av mange – og som absolutt bør inn på pensumlistene til de aktuelle profesjonsutdanningene.

Jeg har ikke tidligere lest en slik gjennomarbeidet, kritisk analyse av en reform i Den norske kirke. Redaksjonen har lyktes i å hente inn nødvendig ekspertise for å øke forståelsen for reformen, samt å belyse det som gikk galt, slik at kirka er bedre rustet til å arbeide med kommende reformer (For er det noe vi vet, er det at det alltid kommer en ny reform!). Slik sett er dette et svært etterlengtet praktisk-teologisk arbeid. Om den samme konstruktivt kritiske refleksjonen hadde vært med å danne grunnlaget for reformen for et drøyt tiår siden, er jeg overbevist om at prosessen kunne blitt bedre for svært mange parter.

Bjarte Leer-Helgesen

*Fengselsprest og bymisjonsprest, Kristiansand
Ph.d. i praktisk teologi, Universitetet i Agder 2011*

MARGRETE KVALBEIN: HENVENDT. OVERGITT. KROPPEN I GUDS HUS

OSLO: DET NORSKE BIBELSELSKAP 2015

SIDETALL: 194 ISBN: 9788254312957

Margrete Kvalbein er danser. Hun har skrevet om kroppen i Guds hus. Midtveis i boken "Henvendt. Overgitt" tar hun et skritt til side og henvender seg direkte til meg som prest: *"Kjære prest. Du er ikke én, naturligvis, du er mange. Jeg har sett deg og møtt deg ofte og i ulike sammenhenger – ja, jeg har lurt på om jeg skal bli som deg."* Det er et skritt til siden og likevel ikke, for "Henvendt. Overgitt" er noe så sjeldent som en pastoralteologi skrevet av en kunstner. Margrete Kvalbein snakker ikke bare til oss som allerede er prester. Hun snakker til presten i seg selv. Det er en samtale mange av oss kan ha nytte av å ta del i.

Kirke for hele mennesket

"Henvendt. Overgitt" innledes med dedikasjon til pappa Hans (Kvalbein) "som hørte til og tok meg med". Dermed er forfatteren plassert familiemessig. Men pappa Hans er ikke den eneste Margrete Kvalbein er i dialog med i denne boka. Det er som hun setter alle hun har møtt, og som virkelig betyr noe for henne, i stevne.

Boka oppsummerer tjue års erfaring som danseskunstner og et helt liv som deltaker i kirkens liv. Hun har gjennom livet insistert på å få være en del av denne kirken med hele seg – med kropp og sjel. Hun har ønsket å utfordre konvensjonene uten egentlig å provosere. Som kunstner ønsker hun ikke å være en blomst i knapphullet og et kjærkomment avbrekk i en talestrøm av ord. Hun plasserer seg sin dans og seg selv midt i det gudstjenestelige spillrommet med ønske om å

kommunisere tilhørighet. Selv om dans i kirken fremdeles for mange er uvant og oppleves som nytt, er det det arketypisk menneskelige ved sann gudstro som Margrete Kvalbein retter oppmerksomheten mot. Boken "Henvendt. Overgitt" ønsker å skape et rom for hel menneskelig utfoldelse i kirkerommet med sitt eget dansende nærvær som syretest på hva rommet og kirkefelleskapet tåler og våger. Og selv om presterollen og danseren kan synes å stå langt fra hverandre både historisk og identitetsmessig, tilsier Margrete Kvalbeins erfaring det motsatte. Prest og danser driver begge med kommunikasjon, med eget liv og egne erfaringer som materiale og prisme. Dessuten kan presten i mindre og mindre grad ta tilflukt til den autoritet presten før delte med lensmann og fut. Prestens autoritet er ikke lenger så mye gitt som den er en frukt av prestens mot til å være en formidler av noe som kommer innenfra så vel som ovenfra. Danseren Margrete Kvalbein henvender seg til oss som prester i den tro at kunstneren og presten trenger å møtes. De har et felles anliggende: *"Danseren og presten er begge utøvere – og vi er utsatte. Det finnes ulike tradisjoner å lene seg mot, men jeg tror at utfordringen langt på vei er den samme for oss: Ønsker vi ikke begge å bevege verden, fra vår plass i den store kirkekroppen?"*

ABC til kroppslig nærvær

Å finne sin stemme og framstå med autoritet og integritet handler for Margrete Kvalbein om å finne tilbake til sin egen kropp, *"et stødig nærvær i kroppen og rommet"*. Forfatteren har lang trening i nettopp dette. Der vi som prester lett kan tro at det er ordene våre som kommuniserer, og ikke ord som først må være inkarnerte i oss som uttaler dem, vil vi kunne ha mye å hente hos mennesker som er tvunget til å kommunisere uten ord, slik som danseren. Kirkerommet er for øvrig fullt av ordløs tale gjennom musikk, billedkunst og rommets egne proporsjoner. Likevel har vi gjennom århundrene ofte spilt den tause tale (*det apofatiske*) ut mot den hørte tale (*det katafatiske*) på en måte som har svekket begge størrelser. Kirkerommet er blitt foredragsaler, nå ikke lenger forsterket bare med høyttalere, men

også med prosjektører som stort sett sier det samme som ørene hører.

Margrete Kvalbein vil et annet sted: *”Jeg vet at troen min kom inn gjennom beina og hendene lenge før den nådde tanken,”* skriver hun innledningsvis. Vi handler før vi forstår hva handlingene betyr, slik både nyere nevrologi, fenomenologi, østlige filosofi og kirkens egen tradisjon vitner om det. Den liturgiske teologien i vår egen tid sier det samme. Troen som liv går forut for troen som lære: *lex orandi, lex credendi*. Troen vokser og modnes når den praktiseres.

”Henvendt. Overgitt” er en ABC til kroppslig nærvær i kirke og gudstjenesteliv. Bokens ti kapitler avslutter alle med praksisnær veiledning for hvordan vi kan øve oss i å gjenerobre spillplassen i kirkerommet med hele oss. Det handler om Akse, om Dramaturgi, om Lidenskap, om Spenning, om å Øve, om Ånd. Hver bokstav i alfabetet er emneknagger for økt kroppslig nærvær i kirkerommet. Rådene er mange. Refleksjonene grundige. Boka kan leses mange ganger og på mange måter. Boka vil ha lesere i mange år fra nå.

Kropp på vent

Teksten har også brodd, og den formidler et kall til oppbrudd. Det handler om hvordan kropp og seksualitet er blitt møtt i kirkens rom opp gjennom tidene – eller hvordan den ikke er blitt møtt. Det er den gamle historien som vi assosierer med Paulus: *”For hvis dere lever slik kjøttet vil, skal dere dø. Men hvis dere ved Ånden dreper kroppens gjerninger, skal dere leve.”* (Rom 8,13) Utsagn som dette har legitimert undertrykkelse av kropp og seksualitet på ulike måter opp gjen-

nom historien. I vår egen generasjon har det tatt form av ”Det er godt å vente”-kampanjer i en tid der gjennomsnittlig giftealder er over 30 år. Forfatteren kaller dette ”det omvendte overgrep”. Hun henviser til forfatteren Ylva Eggehorn som sammenligner kirkens seksualveiledning til unge mennesker som ”å preke avholdenhet til den som ikke får sine grunnleggende behov for nærhet dekket”. Mangel på relevant seksualveiledning er likevel i første rekke et symptom på en mer dyptgripende kroppsvegring som fremdeles er gjeldende i deler av kirkelandskapet. Med tanke på det ja til skaperverket, som Bibelen og kristen-troen formidler, er dette paradoksalt, mener Kvalbein. Å øve på sitt eget kroppslige nærvær er en frigjørende bevegelse, ikke bare for oss selv, men for kirke og samfunn som på hver sin måte lider under manglende integrering av kropp, sjel og ånd. Det handler om å knytte sanne og dype relasjoner til oss selv og våre omgivelser: *”Kanskje bør vi også sette som et mål at vi skal feire relasjons-kroppen mer enn framvisningskroppen – og på den måten å være motkulturelle i en prestasjons-hysterisk tid.”*

Viktig stemme

I et intervju med Vårt Land har Margrete Kvalbein gitt uttrykk for at hun nå selv er på vei inn i prestestudier. I så tilfelle er ”Henvendt. Overgitt” er bemerkelsesverdig søknad om å få godkjent tidligere, kompetansegivende praksis. Her er det mye å hente og bli klok av for mange av oss. Margrete Kvalbein er en stemme å lytte til enten hun bruker ord eller ikke.

Jan Terje Christoffersen

SØNDAGSTEKSTEN

INGVILD HELENE MYDSKE FALLEGÅRD - HILDE BARSNES - KJELL A. SKARTSETERHAGEN - OLAV RUNE ERTZEID

KRISTI HIMMELFARTSDAG - SØNDAG FØR PINSE
PINSEAFTEN - SKAPERVERKETS DAG

KRISTI HIMMELFARTSDAG

5. MAI 2016

Prekentekest: Joh 17,1–5

Lesetekster: 1 Sam 2,1–9 / Ef 1,17–23

Liturgisk farge: Hvit

EN TORS DAG I MAI

Lesetekstene: Med poetisk røst skildrer Hanna sin tro og tillit til Herren. Hanna som var en av Elkanas to koner, bar på en stor sorg; hun var barnløs mens hennes medhustru Peninna var mor til flere sønner og døtre. Hanna var altså en kvinne som visste hva smerte var. Hun kjente sorg og utilstrekkelighet; utenforskap var heller ikke ukjent for henne.

Med sin store sorg søkte Hanna til tempelet. Der kunne smerten få ord og slippe taket om hennes hjerte. Presten trodde hun var full der hun gråt og ba; det sier noe om styrken i hennes sorg og bønn. Da Hanna fikk lagt fram sitt ærend for presten velsignet han henne og ga henne et løfte. Barnet ble født, og Hanna ga ham nav-

net Samuel: ”For jeg har bedt Herren om ham.”

Vår lesetekst er Hannas takkesalme. Hun har selv erfart at Herren gir stor kraft, at Herren reiser den svake opp av støvet, og at ingen er sterk i egen kraft.

Teksten fra 1 Sam forteller om Herrens storhet og om under som skjer ved Guds kraft. Kristi himmelfartsdags mektige og underlige begivenheter står altså i nært slektskap med Hannas egne erfaringer av Gud.

Den andre leseteksten, fra Efeserbrevet, er en viktig fortsettelse av Samuelsbokens under og storhet. Paulus ber om at de hellige i Efesos må få visdom, må lære Gud å kjenne, må få lys til hjertets øyne, må få innsikt i håpet. Det er en innholdsmettet bønn. Det er mye Paulus vil la menigheten få del i. Men mest av alt handler det om at de troende skal innse Guds storhet: ” ... hvor overveldende hans kraft er hos oss som tror.” Det er denne makten som ga Hanna en sønn, det er den samme makten som reiste Jesus opp fra gravens makt og ga ham plassen ved Guds høyre side.»

Kristi himmelfartsdag handler mest av alt om at Jesus får del i Guds makt. Han som sitter ved Faderens høyre side fyller alt i alle og er ikke lenger begrenset av tid og rom.

Evangelietekst: Joh 17,1–5 er begynnelsen på den siste bønnen Jesus ber høyt sammen med sine disipler. Han har levd sammen med dem, bedt og samtalt; han har fortalt om Talsmannen

som skal komme, og sorgen som skal bli til glede (kap 16). Nå oppsummerer han sin gjerning i bønn til sin Far: ”Jeg herliggjorde deg på jorden da jeg fullførte den gjerning du ga meg å gjøre.”

PREKENTANKER:

Himmelen – Det første jeg tenker på når det nærmer seg Kristi himmelfartsdag, er himmelen. Så høyt der oppe og samtidig helt nær. Himmelen rommer, bokstavelig talt, uendelig mye. Guds bolig, håpet om en framtid uten tårer, sorg og død, himmelriket som plass i Guds evighet sammen med alle som har gått for oss. Himmelen er jordens tak, luften vi puster i, og både synlig og usynlig på en og samme tid. I møte med himmelen uendelige storhet er jeg som menneske så utrolig liten. Himmelen setter meg på plass i forhold til min Skaper. Han er stor; jeg er liten.

Johannes tar ikke for seg Jesu himmelfart på samme beskrivende måte som Apostlenes gjerninger, Markus og Lukas. Hos Johannes er det forherligelsen som blir viktig. At Jesus ved sin død, oppstandelse og himmelfart får del i Guds makt og herlighet, ”den herlighet som jeg hadde hos deg før verden ble til”.

Kristi himmelfartsdag har mange tradisjoner rundt omkring i kirkene våre: Friluftsgudstjenester, speidergudstjenester, morgenmesser og andre varianter. Mange steder er det naturlig å inkludere himmelen i dagens preken. Uansett vær er den der, over oss, rundt oss. Den rommer lengsel, håp og drømmer samtidig som vi i dag, på Kristi himmelfartsdag, får muligheten til å ta til oss ordet om Jesu uendelige nærvær.

Nærvær – Kristi himmelfartsdag er virkelig dagen for de store kontraster. Pga. sin opprykking fra jorden ble Jesus nærværende for menneskeheten. Ved å bli borte foran øynene på noen ble han nærværende for mange. Han er ikke lenger bundet til tid og rom, ikke bundet til Galilea, Jerusalem og Betlehem for 2000 år siden – han er overalt, alltid, ved hver dåp, hver nattverd, hver gudstjeneste, hver gang et menneske ber, hver gang vår lengsel og vårt håp strekker seg mot himmelen. Jeg tenker på salmistens ord: ”Det er et under jeg ikke forstår, det er så høyt at jeg ikke kan fatte det.” (Sal 139,6)

Ved fysisk å forlate jorden ble Jesus Konge over hele vår verden.

Verden – Johannes er mer enn de andre evangelistene kjent for sine ord og kontraster. Ordet ”verden” står i Johannes evangeliet mer enn 50 ganger og bærer i seg flere betydninger. Verden er det som er skapt av Gud; verden beskrives som mørket; verden er de som ikke tar imot ordet om Jesus Kristus.

Vi er i verden, men ifølge Johannesevangeliet er vi ikke av verden. Det er dette som blir så tydelig i bønnen Paulus ber for de hellige i Efeserbrevet. Han ber om innsikt, dybde og forståelse hos dem som tror.

Både Jesus og Paulus ber. Begge bønnene handler om de kristnes liv i verden, Joh 17, 6 ff. Ser vi på vår verden i dag, vet vi som kirke at vi fortsatt behøver Jesu forbønn, og verden behøver kirkens forbønn. Krig, konflikter og maktkamp truer med å ødelegge både kirkens enhet og en 70 års historie av fred i den vestlige delen av Europa.

Benytt Kristi himmelfartsdag til å fortsette tradisjonen fra Jesus og Paulus: Be for verden og de som har makt og myndighet.

Makt – ”For du har gitt ham makt over alle mennesker.” Innledningsvis skrev jeg at Jesus på Kristi himmelfartsdag fikk del i Guds makt. Vi så også hvordan Gud gjennom Hanna viste sin makt på den tiden, og vi kjenner underfortellinger fra både bibelsk tid og andre sammenheng der Guds makt og under er blitt synlig for mennesker.

Ordet ”makt” har jeg lært meg å like. Det kan så absolutt misbrukes; det kjenner vi mange eksempler på. Men det er når makt brukes uten den innsikt, dybde og forståelse som Paulus ber om for de hellige i sin bønn.

Jesus er vår læremester også når det kommer til makt. I samme åndedrag som han ber: ”For du har gitt ham makt over alle mennesker,” bekrefter Jesus at han vet hvorfor han har fått del i denne makten: ”... for at han skal gi evig liv til alle som du har gitt ham.”

Jesu makt er å gi evig liv.

SALMER

281: Hellig, hellig, hellig.

522: Mektigste Kriste, menighetens herre.

510: Herre, når din time kommer.

482: Deg å få skoda er sæla å nå.

102: Vi skal se deg Herre Jesus

”Ene du er hellig,
ingen er din like,
full av makt og renhet
og av kjærlighet.” (281, v 3)

INGVILD HELENE MYDSKE FALLEGÅRD
SYKEHUSPREST, SAHLGRENSKA
SYKEHUS GÖTEBORG
INGVILD.FALLEGARD@GMAIL.COM

SØNDAG FØR PINSE

8. MAI 2016

Prekentekest: Joh 16,12–15

*Lesetekster: 1 Kong 19,3b–13 eller Apg 24,10–21
/ 1 Joh 5,6–12*

Fortellertekst 1 Mos 11,1–9

Liturgisk farge: Hvit

OM Å TA ET STEG AV GANGEN I TILLIT

Vi beveger oss alltid i noe som er kjent og ukjent samtidig. Vi kan planlegge, og det meste kan oppleves kjent når vi går en ny dag i møte. Likevel er dagen også alltid ukjent for oss, og vi vet ikke hva den kan bringe. Noe er klart nå, og andre ting skal bli åpenbart senere, etter hvert

som vi kan bære det. Eller som visdomsordene sier: ”Som din dag er, så skal din styrke være.” I disse ordene fra Johannesevangeliet ligger det omsorg og noe vi kan ha tillit til. Jesus har omsorg for oss; Jesus rommer våre liv, tar ansvar for det store bilde, og han lar oss få se det vi til enhver tid trenger og kan bære. Han lover å være tilstede i våre liv og i vår tjeneste med seg selv, gjennom sannhetens Ånd. Vi blir kalt til å vandre i det ukjente sammen med én som er kjent, og ta et steg av gangen i tillit til at sannhetens Ånd er med oss og viser oss vei.

TEKSTEN

Vår tekst er en del av Jesu avskjedstale til disiplene. Han prøver her å forberede dem på at han kommer til å ta avskjed med dem og skal dra tilbake til sin Far. Talen viser også hvor mye omsorg Jesus har for sine. Han vil gi dem alt de trenger for tiden som skal komme, og sørge for at de kan kjenne seg trygge når de vandrer inn i det ukjente, og Jesus fysisk ikke lenger er tilstede. Heretter er det de som ved hjelp av *parakleten*, eller sannhetens Ånd, skal bære visdommen om Jesus videre, forkynne om ham og være hans hender og føtter i verden.

Utrykket ”sannhetens Ånd” er koblet sammen med parkleten og kan i johanneisk tradisjon både referere til en guddommelig veileder for de rettferdige og til den indre samvittighet som dømmer ”synderen”. Egenskapene til parkleten hos Johannes er mer rettslige og kan bety ”bringe fram i lyset”, ”avsløre” og ”dømme”. Men vanligvis henviser parakleten til en advokat eller forsvarer. I den johanneiske tradisjon er ”forsvareren” for Israel, Moses, blitt endret til Israels anklager.

Som vi hører om også i 14,25–26, spiller parakleten en stor rolle i fellesskapet og skal i framtiden veilede disiplene. Jesus har ikke kunnet formidle til disiplene alt de trenger å vite. Det er også slik at før hans herliggjørelse har de heller ikke vært i stand til å forstå hans ord og handlinger fullt ut. I vers 13 har vi begrepet ”til hele sannheten”. Den omtalte sannheten som parakleten skal veilede disiplene til, må her referere til samme forståelse av ”sannhet” som ellers i

evangeliet, nemlig tro på at Jesus er Guds sønn og åpenbaring, og den som snakker Guds ord. Parakleten hjelper disiplene og fellesskapet å fullføre oppfordringen fra 8, 31–32. ”Hvis dere blir i mitt ord, er dere virkelig mine disipler. Dere skal kjenne sannheten, og sannheten skal gjøre dere fri.”

”Gjøre kjent for dere det som skal komme” – verbet *“anangellein”* – ”å gjøre kjent” er brukt i apokalyptiske skrifter om åpenbaring av mysteriene i ”endetiden” I 4,25 snakker også den samaritaniske kvinnen om profeten skal komme, på en lignende måte. Vi ser manifestasjonen av parakletens arbeid ved at Jesu ord og handlinger blir gjort forståelige, ofte ved å assosiere dem med skriftene. Det betyr at parakleten ikke kunne gjøre noen profetiske åpenbaringer om framtiden, men at han kunne veilede disiplene og de første kristne til en dypere forståelse av Jesus som oppfyllelsen av alt som var lovet i skriftene. Forfatteren av denne delen insisterer på at parakleten ikke snakker for seg selv, men at hans funksjon er å herliggjøre Jesus og ta det Faderen har gitt Jesus, og gjøre det kjent for disiplene.

LESETEKSTENE

Teksten om Elia fra 1 Kong trenger gjerne litt forklaring for å gi kontekst og mening i sammenheng med de andre tekstene. Elia frykter for sitt liv og flykter i denne fortellingen ut i ørkenen og fra Ahab. I sin ambivalens ber han så om å få dø. En engel rører ved ham, og han blir gitt mat to ganger på sin vei mot fjellet Horeb. Gud møte ham der og spør ham: ”Hva gjør du her i Elia?” og indikerer at han burde vært et annet sted. Han legger fram sin klage, og Gud ber ham om så om å gå ut på fjellet og stå ansikt til ansikt med Herren. Men Elia blir i hulen, og han dekker ansiktet når han kommer ut i den skjøre stillheten. Og Gud spør igjen: Elia, hva gjør du her? Dette spørsmålet kan vi også stille oss selv? Hva gjør jeg her? Hva er vår frykt? Kan vi se Guds omsorg i våre liv, og har vi tillit til at Gud utruker oss og går med oss? Eller gjemmer også vi oss i en hule når vi blir invitert til å stå ansikt til ansikt med vår Herre?

I den andre leseteksten i 1 Joh 5 er det også brukt symbolikk som ikke nødvendigvis umiddelbart gir gjenkjenning hos tilhørerne. Troen på Jesus er det som skal seire i verden, og Ånden er gitt gjennom ham og er vitne. Her poengteres det at det ikke bare er vannet, altså dåpen, som gir Ånden, men vann og blod. Dissidentene kan ha assosiert frelse og Åndens utgivelse med dåpen, vannet, og ikke korsfestelsen, blodet. Derfor blir det viktig å legge vekt på at dette henger uløselig sammen. Den som tror på Guds Sønn, har vitnesbyrdet i sitt indre og har livet.

PREKEN

– EN FORBEREDELSE TIL REISEN

Jesus vil forberede oss på vår livsreise. Han lar oss ikke bli igjen som foreldreløse barn; han kommer til oss. I sin tid her på jorden ga han disiplene og oss en startoppakning for reisen, vel vitende om at vi ville trenge både veiledning, hjelp og omsorg underveis. I dåpen fikk vi troens og åndens gave, gitt oss og lagt i våre hjerter. På en måte skulle det jo være nok, og det er også nok. De fleste av oss opplever likevel gjennom livet at troen vår trenger næring og nærvær. Livet utfordrer oss alle på ulike måter på godt og på vondt. Dette får oss til å stille spørsmål og troen vår utfordres også i møte med livet og livets mysterier. Vi stiller oss kanskje også spørsmålet Gud stilte til Elia: ”Hva gjør jeg her?” Hvordan kan jeg få svar på mine spørsmål, et hjem for min lengsel, veiledning for mitt liv, trygghet og håp? Hvordan lever vi med spenningen mellom det kjente og det ukjente? Hvordan påvirker det våre liv?

Uten å foregripe pinsedagen for mye denne søndagen, kan vi legge fokus på at Guds rike kom nær ved at Gud ble menneske og gjorde sitt inntog i våre liv og vår historie. Ved Jesu død og oppstandelse er døden definitivt beseiret. Jesus er i ferd med å bygge kirken som er Guds rikes frø og begynnelse, samtidig som Guds rike ennå ikke er helt ferdig. Det holder på å vokse, noe som også tydelig går fram av Jesu lignelser. Guds rike er hele tiden i bevegelse og utvikling. Det finnes en herlighet som ennå ikke er åpenbart fullt og helt, og som vi venter på. Troen vår inneholder en syntese av to tilsynelatende helt motsatte hold-

ninger, på den ene siden det umiddelbare, et nå, samtidig som det finnes en forventning og en lengsel etter en framtid og Jesu gjenkomst. Jesus kommer til oss både nå og i en framtidig forventning, og i nået gjennom sitt ord og sine sakramenter, vann, brød og blod. Guds rike er på samme tid både nærvær og framtid, og midt i dette lever vi våre liv. Midt i denne tiden kommer Jesus med sine løfter til oss om omsorg og nærvær på vår livs- og trosreise. Ved dåpen har Jesus gjort sitt inntog i våre hjerter, ikke for å komme med høye krav og legge en tung byrde på oss, men for selv å leve ditt og mitt liv. Det evige livet er begynt, og er også tilgjengelig her og nå. Det er som et åpent rom vi kan gå inn i, vårt egentlige hjem. "Den som tror på Guds Sønn, har vitnesbyrdet i sitt indre og har livet."

Howdan lever vi så våre liv i tillit til Guds løfter og søker hans veiledning for våre liv – søker sannheten som setter oss fri? Først av alt i tro på at Gud er i oss, og vi er i Gud, og i bønn: La din vilje skje, på jorden, slik som i himmelen. Dersom vi skal bygge tillit, så er det slik i relasjon til Gud som til andre mennesker: Vi trenger å sette av tid, og vi trenger å søke Guds nærvær for å bli bedre kjent og lære å kunne lytte til hverandre. Da bygges relasjonen sterkere, og Guds omsorg og kjærlighet kan også bli tydeligere for oss på vår livsvei.

La prekenen denne søndagen peke på kildene til tro og tillit på våre livsreiser i verden og evigheten.

SALMER Å PLUKKE FRA

- 319 Lær meg å kjenne dine veie
- 323 Kor stor min Gud
- 344 O, Jesus åpne du mitt øye
- 347 Dyraste Jesus, deg vil eg elska
- 383 Jeg vil gi deg o Herre min lovsang
- 471 Nærmere deg, min Gud
- 579 Kristus kom med vann og blod
- 618 Vi er et folk på vandring
- 643 Du som veien er og livet
- 647 En gang før du selv kan minnes
- 651 Kjærlighet fra Gud

HILDE BARSNES
SJØMANNSPREST I BERLIN
HILDE.BARSNES@GMAIL.COM

PINSEAFTEN

14. MAI 2016

Prekentekest: Joh 7,37–39 "Det levende vann"
Lesetekster: 2 Mos 24,3–11 Herren slutter pakt med Israel. "De skuet Gud og de spiste og drakk" (v 11) / Ef 2,17–22 "Om ham som kom og forkynte det gode budskapet om fred"
Liturgisk farge: Rød

LITT REKLAME FOR DAGEN!

Dagen eller aftenen står ikke så sterkt i kirkeåret. Men da hellig høytid ifølge jødisk tradisjon begynner "dagen før" og på tidlig kveld, innleder pinseften pinsen, som julaften juledagen og påskeaften påskedagen. Det er pinse på pinseaften! Den har også mye innhold for den som vil legge vekt på det. Og: Pinseften innebærer et rikelig åndelig måltid for den som vil gå inn i pinsefesten med full festmage! I mange kirker vil det være vigsel på pinseaften. Det er i så fall en utmerket kombinasjon! Pinse og vigsel har samme tema: Kjærligheten som gis oss av Gud, kommer oss i møte på en spesiell måte. Er det vigsel, er tekstene (i hvert fall epistelteksten og evangelieteksten) for dagen absolutt "høvelig og passelig tekst". Guds kjærlighet som skaper kirke, skaper også ekteskap: Sammenheng, orden, høytid, tradisjon. Han er min brudgom – jeg er hans brud. Kjærlighet er lysets kilde! Kjærlighet er livets rot!

TEKSTARBEID

Bare en vennlig påminnelse: Det er viktig å arbeide med teksten! Jeg føler av og til at jeg nå arbeider mer med reiseregninger, arbeidstidsregnskap, liturgiforslag og hørings svar, enn med Guds ord! Kanskje kan pinsen hjelpe meg her også! Dette var først og fremst en preken til meg selv.

Konteksten som Joh 7, 37–39 opptre i, er

dramatisk. Tørst og drikke – som var tema i nattelige samtaler med Nikodemus (3,5) (Han dukker forresten opp igjen her i vers 50) og deretter på høylys dag med en samaritansk kvinne (4, særlig 7–15), synges nå ut i det offentlige rom. Det er en produksjon av HRK – Helligåndens Riks-kringkasting. Responsen på programmet er umiddelbar. Her er både kringkastingsrådet og tabloidpressen enige: ”Aldri har noe menneske talt slik som han!” (vers 46) – Jeg er enig; hør bare versene 37 og 38:

*”Den som tørster skal komme til meg å drikkel!
Den som tror på meg, fra hans indre skal det, som
Skriften sier, renne elver av levende vann.”*

Evangelisten har tatt oss med opp til Jerusalem, og her skjer det ting. Høytiden er høstfesten i måneden *tisjri*, som spilte en stor rolle i Israel. Det var skikkelig høsttakkefest når frukt og vindruer var modne. Det var lovsang i vingårdene. En kunne godt ha sunget: ”La din vingård bære frukt!” Folk tok ut i løvhytter for å kunne delta, og derav navnet. Til skikkene under festen hørte seremonier med lys og øsing av vann. Dette er en viktig detalj for å forstå symbolbruken her. Det er grunnlaget for at Jesus taler om seg selv som ”levende vann” i vår tekst.

Den kalde årstiden kommer nå, mellom hendelsene her i teksten og den dramatiske påsken der alt skjer. Det står til og med en liten klimamel- ding i kapittel 10 i det 22.verset: ”*Det var vinter.*”

Denne øsingen av vann var del av en seremoni i Jerusalem. Det var vann fra Siloa-dammen som ble brukt. Ifølge C.K. Barrett ble vannet fylt i en gullkaraffel og brukt til seremonielt bruk. Derfor er historien om den blindfødte og hans renselse i Siloa-dammen litt senere i fremstillingen en viktig utdypning for oss. *Siloa* betyr som kjent utsendt (9,7).

Jesus er ikke bare Guds enbårne Sønn som ble gitt, men også Guds utsendte budbringer, Guds ansikt i verden. Han er det levende vannet og nå innbyr Gud alle verdens tørstende inn til å drikke. Kjærlighet fra Gud springer like ut, som en kilde klar og ren, i Jesus Kristus. Og dette er ikke en hvilken som helst kilde, men kilden til det evige livet. Han er Guds edelsten!

Skriftord som kan være bakgrunn for den en- gsjerte talen, er kanskje Sak 14,8 eller Jes 12,2–

6, 55,1 og 58,1. Det levende vann er forbundet med skapelsens kilde, og derfor blir den som drikker, selv en kilde: Derfor ses det fram mot Åndens komme i vers 39. Jesus er det nye tempel, og her på tempelplassen profeteres dets fødsel. Barnet heter ”kirken”, og bursdagen er pinse- dagen. Midt i det offentlige rom kringkastes nå- dens evangelium med en lidenskap som bare tilhører Gud selv. Vandringsen på Guds vei er ikke fri for motbakker og overraskelser bak svingene. Midt i verdens hverdag bebudes Ånden, vår trøst som bærer oss frem, dag etter dag!

PINSEBØNN

Her er en lang men god pinsekollekt. Den passer godt som meditasjonstekst. Den fører godt inn i pinsefesten og er et sterkt apropos til tekstene. Den er selv en tekst fra 1200-tallet, som er gjen- gitt av Martin Modeus i boken ”Tradisjon og liv” som kom på (svenske) Verbum i 2000.

*Kom, Guds egen andedrækt,
kom, du rena, varma fläkt
av Guds rikes ljvlighet.*

*Kom och fyll vår fattigdom,
kom med all din rikedom,
kom och lys vår vilsenhet.*

*Gjut ditt mod i rädda bröst,
bo i oss och var vår tröst,
bli vår värme, bli vårt stöd,*

*vilan när vår nöd blir lång,
frihet mitt i livets tvång,
svalka mitt i smärtans glöd.*

*Ande, salighetens ljus,
gläd vårt hjärta med ditt rus,
bli dess tysta jubelskri.*

*Utan dig är allting dött,
åldrat, kraftlöst, tomt och trött
under tidens tyranni.*

*Tvätta rent det fläckade,
vät med dagg det torkade,
läk vår oros djupa sår.*

*Väck till liv det domnade,
värm ur död det stelnade,
samla dem som vilse går.*

*Kom med enhet, kom med frid,
gör vår tid till hoppets tid,
andas i vår längtans bön.*

*Gör oss visa av ditt råd,
gör oss goda av din nåd,
ge oss härlighetens lön.*

God pinsel!

KJELL A. SKARTSETERHAGEN
SOKNEPREST I NITTEDAL
KJELL.SKARTSETERHAGEN@
NITTEDAL.KIRKEN.NO

SKAPERVERKETS DAG

*Anbefalte datoer: I tilknytning til FN's miljødag,
5. juni, eller i tilknytning til høsttakkefesten. Det
er imidlertid ikke noe i veien for å bruke andre
søndager.*

Prekentekest: Mark 4,35–41

Lesetekster: Sal 19,2–7 / Kol 1,15–20

*Fortellende tekst: 1 Mos 6,9–22; 7,17; 8,6–17;
9,8–17*

Liturgisk farge: Grønn eller kirkeårstidens farge

SKAPERVERKETS DAG

Hvorfor? Hvorfor skal vi ha én skaperverkets dag? Er ikke alle dager skaperverkets dager? Vi lever i det, vi er avhengig av det, vi er en del av det, vi er selv skaperverk.

Skaperverkets dag er en fokushjelper. En bistand for oss. Vi minner oss selv og menighetene om vår felles jord, vårt felles livsgrunnlag, vår felles historie, vår avhengighet og vårt dype søskenskap med alle og alt som lever.

Å markere skaperverkets dag i begynnelsen av juni gir oss en stor mulighet til å feire messe ute. Vi kan flytte ut av den lille katedralen og feire messe i den store.

TEKSTEN

Alle synoptikerne har denne fortellingen med i sin store fortelling. Både Lukas og Markus har plassert fortellingen sammen med lignelsen om såmannen. Samme dag – slik introduseres fortellingen. Samme dag som Jesus hadde fortalt lignelsen om såmannen, om oljelampen, såkornet og sennepsfrøet, setter de over til andre siden av Genesaretsjøen.

Jesus er med dem i båten da de blir overrasket av en storm. Alle som har vært ved Genesaretsjøen, vet at denne innsjøen ligger 200 meter under havets nivå, og det er fjell som omkranser sjøen. Kastevindene kan komme svært fort og overraskende. I løpet av kort tid kan det blåse opp til ganske kraftig sjø.

De ble overrumplet av en virvelvind og båten begynte å fylles med vann. Det var kritisk, og disiplene ble redde. Evangelistens fortelling er tydelig i det å fortelle at Jesus sov. Han sov til og med på en pute bak i båten blir vi fortalt.

Disiplene vekker ham med spørsmålet: Bryr du deg ikke om at vi går under? Da reiser Jesus seg og truer vinden og bølgene. Det blir stille. Det er ikke bare vinden som stilner. Disiplene stilner også. De ble grepet av stor frykt. Hvem er han? Både vinden og sjøen adlyder ham.

I det videre arbeidet med å forberede en preken ville jeg konsentrert meg om spørsmålet: Bryr du deg ikke om at vi går under? Og Jesus sitt konstante svar: Han truer vinden og bølgene. Han brød seg.

MOMENTER TIL PREKEN:

Når jeg forbereder en preken, lager jeg meg selv mange spørsmål til teksten og til tekstens omgivelser. Med tekstens omgivelser tenker jeg på meg selv og mennesker jeg regner med å møte der i gudstjenesten. I møte med denne teksten blir omgivelsene tydelig utvidet. Det er ikke bare oss her på den grønne gren i Norge. Det er medmennesker rundt i den store verden. Det er skaperverket. Det er alt jeg ser på, alt jeg er en del av. Omgivelsene blir alt.

Spørsmål og momenter til prekenforberedelsen og til meg selv.

Vi er i samme båt
også når det stormer,
og når vi er redde
og lurert på hva Mesteren gjør.
Bryr han seg ikke?
Sover han mon tro?
Har han blitt blind og døvt på sine gamle dager?
Ser han ikke at det går ad undas?

Har jeg ingen tro?

Sjøen skyller over noens land, noens hus. Havet stiger – det er storm
Mange er redde for å gå under.
Har vi en framtid?
Er vi alene?
Det stormer rundt oss.
Hvem skal vekke Jesus nå?
Er han om bord?
Hva slags farkost er vi om bord i?
Hva slags stormer er det rundt oss nå?

Er det nok å vekke Jesus?
Hvordan gjør vi så det?
Kan Jesus stoppe enhver storm?
Må jeg vekke meg selv?
Dette er det vanskelige: Er fremtiden i Guds hender eller i våre hender, eller er det i begge hender?

Skal vi hjelpe Gud?
Guds medarbeider – hva betyr det?

Vi er pilegrimer. Vi er underveis. Vi er på en vandring – en livsvandring. Jeg er ikke alene på min vandring gjennom livet, gjennom dagene jeg har fått. Jeg går sammen med andre. Vi er et enormt pilegrimstog – ulike aldre, ulike hudfarger, forskjellige religioner og livsanskuelser, ulikt tempo og forskjellige utgangspunkt. Vi bærer ikke med oss like mye bagasje.

Men vi er i samme båt.
Flyktningene og jeg er i samme båt.
Eller er vi ikke det?

Er de bare lykkejegere?
Vi er alle lykkejegere. Vi søker lykke; vi søker det gode liv.

Vi seiler i rolig farvann mens vi vet at andre seiler i motvind og storm. Havet reiser seg mot dem og deres livsgrunnlag. Hva ser vi og hva vil vi se?

Nytter det å gjøre noe?
Kan jeg true vind ogølger?
Sammen kan vi!
Sammen kan vi påvirke, motvirke, samvirke!

Så til spørsmålet: Bryr du deg ikke om at vi går under? I dag er det ikke disiplene som spør, det er våre medmennesker, våre søsken som spør og roper ut sin fortvilelse. Bryr du deg ikke om at vi går under?

Hva svarer vi på det?

OLAV RUNE ERTZEID
PROST I NORD-HELGELAND
LEDER FOR SØR-HÅLOGALAND
BISPEDØMMES RESSURSGRUPPE FOR
SKAPERVERK OG BÆREKRAFT
OLAV-RUNE.ERTZEID@
ALSTAHAUG.KOMMUNE.NO

Harald Hegstad
GUD, VERDEN OG HÅPET
INNFØRING I KRISTEN DOGMATIKK
 379,-

Hvem er Jesus Kristus? Hva betyr det at mennesket er skapt i Guds bilde? Hva kjennetegner det kristne fellesskapet? Dette er bare noen av de spørsmålene en grunnbok i dogmatikk forsøker å besvare. Boken behandler de ulike temaene med utgangspunkt i Bibelen, redegjør for hvordan kirkens lære har blitt formulert gjennom historien og drøfter hvordan kristen tro best kan formuleres i dag.

Boken tar utgangspunkt i luthersk kirkelig tradisjon, men i større grad enn tidligere fremstillinger reflekterer boken over dagens økumeniske situasjon. Alle som vil ta et dypdykk i kristen tro, vil ha stor glede av boken.

Denne boken er et viktig og solid bidrag til studiet i dogmatikk. Boken anbefales som en oppdatert og gjennomarbeidet innføring i hovedtrekkene i kristen tro og lære.

Jan-Olav Henriksen, professor i systematisk teologi, Det teologiske Menighetsfakultet.

Gud, verden og håpet gir en god innføring i hva evangelisk-luthersk kristen tro kan være i dagens norske kontekst. Klart strukturert, godt valgte problemstillinger, rik på troens forankring i Skriften og informert av nyere økumenikk. Et godt valg for førsteårsstudenter i teologi/religion eller andre med interesse for skolering til kirkelig tjeneste.

Gunnar Innerdal, førsteamanuensis i systematisk teologi, NLA Høgskolen

www.lutherforlag.no

NYTT FRA BISPEDØMMERÅDENE TILSETTINGER

BORG BISPEDØMME

Borg bispedømmeråd har foretatt følgende tilsetning:

Tormod Westermoen som sokneprest i Nedre Romerike prosti med tjenestested Skårer sokn.

Vi har mottatt bekreftelse på at han tar imot stillingen.

Avsender:
Luthersk Kirketidende
Sinsenveien 25
0572 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad (ansv.), prost Hege Elisabeth Fagermoen, førstelektor Sjur Isaksen og sokneprest Anne Grete Listrøm. Bokmeldingsansvarlig: Postdoktor Kristin Graff-Kallevåg. Redaksjonssekretær: Eyolf Berg.

ALLE HENVENDELSER rettes til:
Luthersk Kirketidende
v/Eyolf Berg
Sinsenveien 25
0572 OSLO
Tlf. 91 17 65 37
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no
Opplysninger om annonsepriser og utgivelsesplan finnes på nettsidene.

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende sendes på e-post til ovenstående adresse. Artikler skal normalt ikke overstige 2500 ord. Innlegg skal normalt ikke være mer enn 1200 ord.

ABONNEMENT: Pris kr. 590,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 800,- pr. år. Abonnementet inkluderer Tidsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år). Kontonummer: 8220.02.93882. Abonnementet løper til det sies opp skriftlig (brev, SMS eller e-post). Gamle og nye numre kan kjøpes i pdf-format fra <https://lutherskkirketidende.buyandread.com>